

Уводни бележки и помощен инструментариум за разработване на динамични макроикономически модели

Андрей Василев
avassilev@fmi.uni-sofia.bg

- Организационни въпроси
- Уводни бележки
- Извеждане на необходимими условия за оптималност за стохастични задачи
- Оптимално разпределение при непрекъснат агрегатор
- Линейни приближения

Организационни въпроси (1)

- Тази част на курса се занимава с разглеждането на няколко постановки и модели, които са популярни в съвременната макроикономика
- Използват се варианти на инструментариума от първата част на курса...
- ...Но се акцентира на икономическите идеи и конструкции за сметка на математическата формализация
- Освен тези слайдове и казаното на лекциите, допълнителна информация може да се получи от 2-ра и 3-та глава на:
  - Jordi Galí, Monetary Policy, Inflation, and the Business Cycle: An Introduction to the New Keynesian Framework, Princeton University Press, 2008.

Организационни въпроси (2)

- Ако времето позволи, ще завършим с някои практически упражнения на компютър. За да извлечете максимална полза от тях трябва да си носите лаптопи, конфигурирани по съответния начин (ще бъде обяснено допълнително).
- Проверката на знанията върху този материал ще се осъществи по един от следните начини (по ваш избор):
  - Представяне на решенията на набор от задачи, дадени като домашни в хода на лекциите
  - Компютърна реализация и експерименти с малък модел (това е потенциална дипломна работа!)
  - Решаване на задача на изпита: извеждане на необходимите условия за оптималност на някой модел, извеждане на линейно приближение на условия за оптималност.

- Исторически бележки
- Основни характеристики на съвременните макроикономически модели
  - динамика
  - неизвестност – стохастичен елемент, роля на очакванията
  - общо равновесие
  - микроикономически основи
    - оптимизация; алтернативни варианти
    - агрегиране – представителен агент, симетрия
  - транзакционни разходи; примери
- Поради горното в употреба е влязъл терминът *динамични стохастични модели на общо равновесие (DSGE)*

- Инструментариум – динамични оптимизационни задачи със стохастичен елемент
  - разлика с детерминистични оптимизационни задачи; правила за взимане на решения/политики
  - методите за решаване се учат на алгоритмично ниво в този курс
  - повече подробности и по-строго математическо изложение:
    - Stokey and Lucas (1989)
    - D. Bertsekas, S. Shreve. Stochastic Optimal Control: The Discrete-Time Case. New York, Academic Press, 1978
    - John Stachurski. Economic Dynamics – Theory and Computation. MIT Press, 2009

- Основни етапи в решаването на динамични стохастични модели на общо равновесие
  - формулиране – цел $\rightarrow$ механизми, шокове (структурна интерпретация)
  - извеждане на НУ за оптималност
  - пресмятане на стационарно състояние – детерминистични стационарни състояния
  - линейно приближение на модела около стационарното състояние – лог-линеаризация
  - калибриране/оценяване
  - симулации, прогнози
    - IRF (функция на импулсна реакция/импулсен отклик)
    - преход към дадено стационарно състояние
    - исторически декомпозиции

Кратък преговор на постановките от началото на курса

Неявни управления (вариационна формулировка тип Stokey-Lucas)

$$\begin{aligned} & \sup_{\{x_{t+1}\}_{t=0}^{\infty}} \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t F(x_t, x_{t+1}) \\ & \text{s.t. } x_{t+1} \in \Gamma(x_t), \quad t = 0, 1, 2, \dots, \\ & \quad x_0 \in X - \text{зададено} \end{aligned}$$

- Избира се директно редицата $\{x_t\}_{t=0}^{\infty}$
- Във всеки момент от времето текущото състояние x_t определя множеството $\Gamma(x_t)$ от допустими стойности за x в следващия период

Кратък преговор на постановките от началото на курса

Явни управления (1) (формулировка тип оптимално управление)

$$(1) \quad \sup_{\{u_t\}_{t=0}^{\infty}} \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t f^0(x_t, u_t)$$

$$(2) \quad x_{t+1} = f(x_t, u_t), \quad x_0 - \text{дадено}$$

- Избират се $\{u_t\}_{t=0}^{\infty}$ (*управления*)
- Променливите $\{x_t\}_{t=1}^{\infty}$ (*фазови променливи*) се получават с помощта на управленията чрез (2)

Кратък преговор на постановките от началото на курса

Явни управления (2) (формулировка тип оптимално управление)

Лагранжиан:

$$(3) \quad \mathcal{L}(x_1, x_2, \dots, u_0, u_1, \dots) = \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t f^0(x_t, u_t) + \beta^t \langle \lambda_t, [f(x_t, u_t) - x_{t+1}] \rangle,$$

където $\langle \lambda_t, [f(x_t, u_t) - x_{t+1}] \rangle = \sum_{i=1}^n \lambda_t^i [f^i(x_t, u_t) - x_{t+1}^i]$.

Необходими условия:

$$(4) \quad \beta \left[f_{x_t^k}^0(x_t, u_t) + \sum_{i=1}^n \lambda_t^i f_{x_t^k}^i(x_t, u_t) \right] = \lambda_{t-1}^k, \quad k = 1, \dots, n,$$
$$f_{u_t^j}^0(x_t, u_t) + \sum_{i=1}^n \lambda_t^i f_{u_t^j}^i(x_t, u_t) = 0, \quad j = 1, \dots, m.$$

Въвеждане на стохастичен елемент в задачата с явни управления (1)

Нека сега във фазовите уравнения участва и случайна величина:

$$(5) \quad x_{t+1} = f(x_t, u_t, \epsilon_t), \quad x_0 - \text{дадено}$$

Тогава $\{x_t\}$ също стават случайни, съответно случайна става и $f^0(x_t, u_t)$.

Това налага модификация на целевия функционал – там трябва да се вземе математическо очакване (условно по наличната информация към съответния момент). Нека за простота сме в момент $t = 0$:

$$(6) \quad \sup_{\{u_t\}_{t=0}^{\infty}} E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t f^0(x_t, u_t)$$

Въвеждане на стохастичен елемент в задачата с явни управления (2)

- Последователност на събитията в рамките на един период:

$$x_t \rightarrow u_t \rightarrow \epsilon_t \implies x_{t+1} \rightarrow \dots$$

Т.е. когато вземаме решението не сме сигурни къде ще попаднем през следващия период.

В някои източници пишат $x_{t+1} = f(x_t, u_t, \epsilon_{t+1})$, за да подчертаят тази последователност.

- За разлика от детерминистичните задачи, тук решението не може да бъде предварително избрана траектория $u_0^*, u_1^*, \dots$. Например, не може в момент 0 да определим u_5 , понеже не знаем колко ще бъде x_5 (то е случайно).
- Поради това оптималното поведение се задава като правило за реакция $u_t = \mu(x_t)$, което е функция от състоянието x_t на системата.

Въвеждане на стохастичен елемент в задачата с явни управления (3)

- При горната структура на модела реално се взема решение само за настоящия момент от времето.
- Всичко друго напред остава план, които може да не бъде осъществен.
- На следващата стъпка моделът се решава отново за новите начални условия.
- Това има следствия за прилагането на оператора за условно математическо очакване при пресмятането на необходими условия за оптималност.

Извеждане на необходими условия за оптималност (1)

Обща постановка (алгоритмично решение)

Задача:

$$\max_{u_{s+t}} E_s \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t f^0(x_{s+t}, u_{s+t})$$

при условие

$$x_{s+t+1} = f_{s+t}(x_{s+t}, u_{s+t}, \epsilon_{s+t}), \quad x_s - \text{известно},$$

където $x_{s+t} \in \mathbb{R}^n$ и $u_{s+t} \in \mathbb{R}^m$.

Лагранжиан:

$$\mathcal{L} = E_s \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \{ f^0(x_{s+t}, u_{s+t}) + \langle \lambda_{s+t}, f_{s+t}(x_{s+t}, u_{s+t}, \epsilon_{s+t}) - x_{s+t+1} \rangle \}$$

Извеждане на необходими условия за оптималност (2)

Обща постановка (алгоритмично решение)

При определени условия (изпълнени за стандартни икономически задачи), решението удовлетворява

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial u_{s+t}^i} = 0, \quad i = 1, \dots, m; \quad \frac{\partial \mathcal{L}}{\partial x_{s+t+1}^j} = 0, \quad j = 1, \dots, n, \quad \forall t \geq 0, \quad \text{т.е.}$$

$$E_s \left\{ \frac{\partial}{\partial u_{s+t}^i} f^0(x_{s+t}, u_{s+t}) + \sum_{k=1}^n \lambda_{s+t}^k \frac{\partial}{\partial u_{s+t}^i} f_{s+t}^k(x_{s+t}, u_{s+t}, \epsilon_{s+t}) \right\} = 0,$$

$$\beta E_s \left\{ \frac{\partial}{\partial x_{s+t+1}^j} f^0(x_{s+t+1}, u_{s+t+1}) + \sum_{k=1}^n \lambda_{s+t+1}^k \frac{\partial}{\partial x_{s+t+1}^j} f_{s+t+1}^k(x_{s+t+1}, u_{s+t+1}, \epsilon_{s+t+1}) \right\} = E_s \left\{ \lambda_{s+t}^j \right\}$$

Извеждане на необходими условия за оптималност (3)

Практически съвети и коментари

- По-лесно е задачата да се напише за $s = 0$. Стандартните задачи са инвариантни по времето и това не пречи.
- Удобно е да приложим оператора за очакването накрая, т.е. след диференцирането и последващите пресмятания.
- Диференцираме по всички управления за произволен момент t и по всички фазови променливи за момент $t + 1$. Приравняваме на нула съответните изрази.
- При прилагане на оператора за условно очакване, той се прилага към момент t .

Извеждане на необходими условия за оптималност (4)

Практически съвети и коментари

- Освен горните необходими условия за оптималност, едно решение трябва също така да удовлетворява и стохастичен вариант на условие за трансверсалност. Засега пренебрегваме този детайл, но в разглежданите модели ще осигуряваме това условие да е изпълнено.
- В някои случаи се използва конвенция за записване на фазовите уравнения от типа

$$x_t = f_t(x_{t-1}, u_t, \epsilon_t).$$

(Може да се интерпретира като измерване на фазовите променливи в края на текущия период, а не в началото на следващия, т.е. 31 декември вместо 1 януари.) В този случай диференцирането се извършва по фазовите променливи в момент t вместо $t + 1$.

Пример I (1)

Формулировка:

$$\max_{\{C_t\}} E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \frac{C_t^{1-\sigma}}{1-\sigma}$$

$$A_{t+1} = (1+r)A_t + Y_t - C_t, \quad Y_t = \bar{Y} - \epsilon_t$$

C_t – потребление, A_t – активы, Y_t – доход, r – лихвен процент

Лагранжиан:

$$\mathcal{L} = \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \left\{ \frac{C_t^{1-\sigma}}{1-\sigma} + \lambda_t [(1+r)A_t + Y_t - C_t - A_{t+1}] \right\}$$

Пример I (2)

Необходимы условия:

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial C_t} = \beta^t \{C_t^{-\sigma} - \lambda_t\} = 0 \implies C_t^{-\sigma} = \lambda_t$$

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial A_{t+1}} = -\beta^t \lambda_t + \beta^{t+1} \lambda_{t+1} (1+r) = 0 \implies \lambda_t = \beta(1+r) \lambda_{t+1}$$

Прилагаем E_t :

$$E_t \{C_t^{-\sigma}\} = E_t \{\lambda_t\} \implies C_t^{-\sigma} = \lambda_t$$

$$E_t \{\lambda_t\} = E_t \{\beta(1+r) \lambda_{t+1}\} \implies \lambda_t = \beta(1+r) E_t \{\lambda_{t+1}\}$$

След заместване на $\lambda_t = C_t^{-\sigma}$ в последния израз:

$$C_t^{-\sigma} = \beta(1+r) E_t \{C_{t+1}^{-\sigma}\}$$

Пример I (2)

Необходими условия:

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial C_t} = \beta^t \{ C_t^{-\sigma} - \lambda_t \} = 0 \implies C_t^{-\sigma} = \lambda_t$$

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial A_{t+1}} = -\beta^t \lambda_t + \beta^{t+1} \lambda_{t+1} (1+r) = 0 \implies \lambda_t = \beta(1+r) \lambda_{t+1}$$

Прилагаме E_t :

$$E_t \{ C_t^{-\sigma} \} = E_t \{ \lambda_t \} \implies C_t^{-\sigma} = \lambda_t$$

$$E_t \{ \lambda_t \} = E_t \{ \beta(1+r) \lambda_{t+1} \} \implies \lambda_t = \beta(1+r) E_t \{ \lambda_{t+1} \}$$

След заместване на $\lambda_t = C_t^{-\sigma}$ в последния израз:

$$C_t^{-\sigma} = \beta(1+r) E_t \{ C_{t+1}^{-\sigma} \}$$

Задача: Решете Пример I, ако фазовото уравнение е записано според конвенцията $A_t = (1+r)A_{t-1} + Y_t - C_t$.

Пример II (1)

Формулировка:

$$\max_{\{C_t\}, \{N_t\}} E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t U(C_t, N_t)$$

$$Q_t B_t = B_{t-1} + W_t N_t - P_t C_t - T_t$$

C_t – потребление, N_t – количество труд (отработени часове),
 B_t – дисконтови облигации, закупувани в период t и
падажиращи през $t + 1$, Q_t – цена на облигациите, P_t – цена на
потребителската стока, W_t – заплата, T_t – данъци/трансфери

Лагранжиан:

$$\mathcal{L} = \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \{U(C_t, N_t) + \lambda_t [B_{t-1} + W_t N_t - P_t C_t - T_t - Q_t B_t]\}$$

Пример II (2)

Въвеждаме $U_{c,t} := \frac{\partial}{\partial C} U(C_t, N_t)$, $U_{n,t} := \frac{\partial}{\partial N} U(C_t, N_t)$.

Диференцираме по управленията:

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial C_t} = \beta^t U_{c,t} - \beta^t P_t \lambda_t = 0 \quad \implies \quad \lambda_t = \frac{U_{c,t}}{P_t}$$

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial N_t} = \beta^t U_{n,t} + \beta^t \lambda_t W_t = 0 \quad \implies \quad \lambda_t W_t = -U_{n,t}$$

От предходните две уравнения можем да получим

$$\frac{W_t}{P_t} = -\frac{U_{n,t}}{U_{c,t}}.$$

Пример II (3)

Диференцираме по фазовата променлива (в момент t за този случай!):

$$\frac{\partial \mathcal{L}}{\partial B_t} = -\beta^t Q_t \lambda_t + \beta^{t+1} \lambda_{t+1} = 0 \quad \implies \quad Q_t \lambda_t = \beta E_t \{ \lambda_{t+1} \}$$

След заместване на израза за λ в моменти t и $t+1$, имаме

$$Q_t = \beta E_t \left\{ \frac{U_{c,t+1}}{U_{c,t}} \frac{P_t}{P_{t+1}} \right\}.$$

Окончателно получаваме

$$\frac{W_t}{P_t} = -\frac{U_{n,t}}{U_{c,t}}, \quad Q_t = \beta E_t \left\{ \frac{U_{c,t+1}}{U_{c,t}} \frac{P_t}{P_{t+1}} \right\} \quad \text{за } t = 0, 1, 2, \dots$$

Задача: Как изглеждат горните необходими условия, ако функцията на полезност има вида

$$U(C_t, N_t) = \frac{C_t^{1-\sigma}}{1-\sigma} - \frac{N_t^{1+\varphi}}{1+\varphi}, \quad \sigma > 0, \quad \varphi \geq 1?$$

Задача: решения за спестяване и миграция

$$\max_{\{C_t\}, \{Z_t\}} E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \ln C_t$$

$$A_{t+1} = (1 + r)A_t + w(X_t) - P_t C_t - \xi Z_t^2, \quad w(X_t) = \bar{w}(X_t) + \epsilon_t$$

$$X_{t+1} = X_t + Z_t$$

Означенията са както преди, като в допълнение X_t е положението на икономическия агент в пространството (в случая реалната права), $w(\cdot)$ е заплата, зависеща от положението в пространството, $\bar{w}(\cdot)$ е гладка функция, а променливата Z_t управлява скоростта на преместване в пространството.

Оптимално разпределение за непрекъснат агрегатор (1)

Разглеждаме задачата

$$\left| \begin{array}{l} \min_{c(j)} \int_0^1 p(j)c(j)dj \\ \int_0^1 c(j)^{\frac{\theta-1}{\theta}} dj = C^{\frac{\theta-1}{\theta}} \end{array} \right.,$$

където $p(j) > 0$ са дадени цени, а $\theta > 1$ и $C > 0$ са константи.

Решението $c(j)$ на задачата се задава от формулата

$$c(j) = \left(\frac{p(j)}{P} \right)^{-\theta} C,$$

при $P := \left(\int_0^1 p(j)^{1-\theta} dj \right)^{\frac{1}{1-\theta}}$. Също така

$$\int_0^1 p(j)c(j)dj = PC.$$

Оптимално разпределение за непрекъснат агрегатор (2)

Дефинираме (вж. Алексеев, Тихомиров, Фомин. Оптимальное управление. 1979, стр. 77)

$$\mathcal{L} = p(j)c(j) + \lambda c(j)^{\frac{\theta-1}{\theta}}.$$

Условието $\partial \mathcal{L} / \partial c = 0$ има вида

$$p(j) + \lambda \frac{\theta-1}{\theta} c(j)^{-\frac{1}{\theta}} = 0.$$

Следователно,

$$p(j) = \left(-\lambda \frac{\theta-1}{\theta} \right) c(j)^{-\frac{1}{\theta}},$$

така че

$$(7) \quad c(j) = \left(-\lambda \frac{\theta-1}{\theta} \right)^{\theta} p(j)^{-\theta}.$$

Оптимално разпределение за непрекъснат агрегатор (3)

Заместваме в изопериметричното ограничение и получаваме

$$\left(-\lambda \frac{\theta-1}{\theta}\right)^{\theta-1} \int_0^1 p(j)^{1-\theta} dj = C^{\frac{\theta-1}{\theta}},$$

т.е.

$$\left(-\lambda \frac{\theta-1}{\theta}\right) P^{-1} = C^{\frac{1}{\theta}}.$$

Тогава от (7) следва

$$c(j) = \left(PC^{\frac{1}{\theta}}\right)^{\theta} p(j)^{-\theta} = \left(\frac{p(j)}{P}\right)^{-\theta} C.$$

Накрая, проверяваме, че

$$\int_0^1 p(j)c(j) dj = \int_0^1 p(j)p(j)^{-\theta} P^{\theta} C dj = CP^{\theta} P^{1-\theta} = PC.$$

Линейни приближения (1)

Общи положения

- За решаването на един динамичен макроикономически модел е удобно да се разглежда приближение на уравненията от модела.
- Обикновено ни интересува поведението на системата в околност на някакво равновесие (стационарно състояние) и приближението се прави около него.
- Най-често приближенията са линейни: трансформираме оригиналното, нелинейно уравнение в линейно по някакъв начин.

Линейни приближения (2)

Варианти за линейни приближения

- Логаритмуване (за променливи с положителни стойности):

$$\frac{W_t}{P_t} = C_t^\sigma N_t^\varphi \implies w_t - p_t = \sigma c_t + \varphi n_t,$$

където $w_t := \ln W_t$, $p_t := \ln P_t$ и т.н.

- Директно приближение по формулата на Тейлър
- Лог-линеаризация (ще я разгледаме отделно)

Лог-линеаризация (1)

Общи положения

Нека имаме $x_t \neq 0$ и $\bar{x}$ е дадена стойност на x_t (най-често стационарна стойност).

Логаритмично отклонение (лог-отклонение) на x_t от $\bar{x}$:

$$\hat{x}_t := \ln \left(\frac{x_t}{\bar{x}} \right).$$

Предвид

$$\ln(1+z) \approx \ln(1+z_0) + \frac{1}{1+z_0}(z-z_0),$$

за $z_0 = 0$ получаваме $\ln(1+z) \approx z$ и съответно

$$\ln \left(\frac{x_t}{\bar{x}} \right) = \ln \left(1 + \frac{x_t - \bar{x}}{\bar{x}} \right) \approx \frac{x_t - \bar{x}}{\bar{x}}.$$

Лог-линеаризация (2)

Общи положения

Нека $y_t = f(x_t, z_t)$, където f е диференцируема.

Тогава

$$\hat{y}_t = \frac{f_x(\bar{x}, \bar{z})\bar{x}}{f(\bar{x}, \bar{z})} \hat{x}_t + \frac{f_z(\bar{x}, \bar{z})\bar{z}}{f(\bar{x}, \bar{z})} \hat{z}_t$$

Имаме:

❶ $y_t = x_t z_t \Rightarrow \hat{y}_t = \hat{x}_t + \hat{z}_t.$

❷ $y_t = x_t / z_t \Rightarrow \hat{y}_t = \hat{x}_t - \hat{z}_t.$

❸ $y_t = x_t + z_t \Rightarrow \hat{y}_t = \frac{\bar{x}}{\bar{y}} \hat{x}_t + \frac{\bar{z}}{\bar{y}} \hat{z}_t.$

❹ $g(x_t, y_t) = 0 \Rightarrow \hat{y}_t = -\frac{g_x(\bar{x}, \bar{y})\bar{x}}{g_y(\bar{x}, \bar{y})\bar{y}} \hat{x}_t$